

3. gr.

33. gr. laganna orðist svo:
Síðasti málsliður 2. málsg. 16. gr. laga nr. 63 1957 orðist þannig:
Stjórnnum banka og sparisjóða skal skylt að veita Seðlabankanum upplýsingar um starfsemi sína, svo sem um innlán og útlán.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Jafnframt eru úr gildi numin lög nr. 58 28. júní 1960, um bann við okri, dráttarvexti o. fl. Samtímis koma í gildi lög nr. 73 1933, um bann við okri, dráttarvexti o. fl., og lög nr. 75 1952, um breyt. á þeim lögum.

Greinargerð.

Síðastliðið haust var um tvær meginleiðir valið í efnahagsmálum: Annars vegar þá leið, sem Framsóknarflokkurinn vildi fara og barðist fyrir. Halda áfram framfarasókninni og leggja höfuðáherzlu á að auka framleiðsluna og koma í veg fyrir kjaraskerðingu. Jafna hallann í efnahags- og framleiðsluferfinu, sem af forustumönnum stjórnarliðsins var metinn 250 millj. eða svo, með því að skattleggja eyðsluna og með hóflegri hækkun yfirfærslugjaldsins. Draga þannig úr uppbótakerfinu í áföngum. Halda fjárfestingunni hæfilegri með því að velja úr og láta bíða þær framkvæmdir, sem minnsta almenna þýðingu höfðu, en hafna með öllu þeirri leið að gera framkvæmdir almennings svo dýrar, að menn fengju með engu móti við þær ráðið. Halda áfram hóflegum lántökum erlendis til arðgæfra framkvæmda, jafnóðum og eldri lán væru greidd niður. Þessari leið var algerlega hafnað. Var þó með þessu móti hægt að leysa vandann með smávægilegum ráðstöfunum, miðað við það, sem gert var.

Hins vegar var sú leið, sem ríkisstjórnin beitti sér fyrir, samdráttar- og kjarskerðingarleiðin. Sú leið að magna dýrtíðina og koma þannig í framkvæmd kjarskerðingu og stórfelldum samdrætti. Erlendar lántökur til framkvæmda og þar með framleiðsluaukningar voru settar í bann, en undirbúin stórfelld gjaldeyrislántaka til almennra vörukaupa. Gengið var fellt, mörg hundruð millj. króna nýjar álögur lögfestar með almennum neyzlusköttum til að hækka verð á almennum neyzluvörum og dregið þar með úr kaupmætti almennings. Ofan á þetta var svo bætt stórfelldari vaxtahækkun en dæmi munu til úr nálægum löndum a. m. k. og enn þar á ofan beitt mörgum ráðum til þess að draga saman lánastarfsemi í landinu, þ. á m. lán til framleiðslunnar.

Það var fyrirsjáanlegt, að þessar ráðstafanir hlytu að leiða til mikilla erfiðleika í framleiðslu- og efnahagslífi þjóðarinnar. Stórfelld ný verðhækkunaralda hlaut að rísa, sem yrði almenningi og framleiðslufyrirtækjum landsmanna óstæð með öllu. Þetta hefur nú þegar komið fram, og bólaði á því strax í vor, þegar ekki var einu sinni hægt að koma síldarflotanum af stað nema með því að leggja út í uppbótageiðslu á nýjan leik á saltaða síld. Ekkert óvenjulegt hefur þó komið fyrir. Kunnugt var, þegar efnahagslöggjöfin var sett, að verðfall var orðið á síldar- og fiskimjöli.

Engum dyljast þau stórfelldu vandkvæði, sem þessar ráðstafanir hafa leitt af sér og hverjar byrðar dýrtíðin leggur á almenning. Framleiðslustarfsemi til sjávar og sveitar er lömuð og kyrrstaða fram undan. Er þó ekki nema lítið enn fram komið af því, sem þessar ráðstafanir hljóta að leiða af sér á næstu missirum, ekki sízt ef ríkisstjórninni helzt uppi að halda áfram sem nú horfir, þangað til áhrifin eru komin fram að fullu. Menn hugleiði m. a. í því sambandi, hvernig horfir um nýjar framkvæmdir almennings í landinu á næstunni til framleiðsluaukningar og til þess að viðhalda fullri atvinnu, ef fjármálastefna ríkisstjórnarinnar á að verða ráðandi framvegis.

Þetta frv. fjallar um ráðstafanir, sem knýjandi er að koma í framkvæmd nú þegar til þess að draga nokkuð úr því öngþveiti, sem fram undan er. En þær eru þessar: Færa vextina í það horf, sem þeir voru, áður en efnahagsráðstafanir ríkisstjórnarinnar voru gerðar.

Hætta tafarlaust að draga sparifé landsmanna inn í Seðlabankann út úr sparisjóðunum, innlánadeildum kaupfélaganna og viðskiptabönkunum. Þessi aðferð er nú notuð til að þrengja að einstaklingum og atvinnufyrirtækjum með tilbúnum lánsfjárskorti, sem byggist á því að frysta helminginn af sparifjárukningu landsmanna. Jafnframt því lætur ríkisstjórnin Seðlabankann lána miklu minna en áður út á verðmæti landbúnaðar- og sjávarafurða. Hefur þetta gengið svo langt, að Seðlabankinn er látinn lána sömu krónutölu út á sjávar- og landbúnaðarafurðir og áður þrátt fyrir verðhækkanirnar, og þar að auki er bannað að lána hærri heildarfjárhæð út á landbúnaðarafurðir en í fyrra, þótt framleiðslan aukist.

Til þess að koma svo í veg fyrir, að viðskiptabankar, sparisjóðir eða kaupfélög geti greitt úr fyrir mönnum, er þess krafizt, að þessar stofnanir skili til frystingar í Seðlabankanum 50% af öllum nýjum spariinnlögum og innlögum í innlánsdeildir. Þannig er sparifé landsmanna tekið úr umferð til að þrengja að lánveitingum.

Þessar aðfarir ásamt vaxtaokrinu og öðru, sem gengur í sömu átt, eru vel á veg komnar með að skapa allsherjar upplausn og stöðvun í atvinnu- og framleiðslulífi landsmanna. Þetta var fyrir fram sjáanlegt og margsinnis á bent, að þessar ráðstafanir fengju með engu móti staðizt.

Þegar ríkisstjórnin bætti vaxtahækkuninni ofan á gengislækkunina, nýju tollana og lánasamdráttinn, varð að afnema þýðingarmestu ákvæði okurlaganna til þess að koma vaxtahækkuninni í framkvæmd.

Þá voru einnig afnumin vaxtaákvæði allra þeirra lagabálka, sem upp höfðu verið byggðir um stofnlán til sjávarútvegs, landbúnaðar og til íbúðabygginga.

Nú er fram komið, svo að ekki verður um villzt, að engin framleiðsla né atvinnurekstur á Íslandi getur risið undir þessum okurvöxtum, hvað þá almennigur, sem þarf á lánsfé að halda til íbúðabygginga, framleiðslutækja og annara brýnustu nauðsynja.

Ríkisstjórnin sagði, að vaxtahækkunin ætti að verða til að draga úr eftirspurn eftir lánsfé. Ráðstafanir ríkisstjórnarinnar og þ. á m. vaxtahækkunin sjálf hafa á hinn bóginn þrengt svo kosti almennings og atvinnufyrirtækjanna, að eftirspurn eftir lánsfé til að hjarga frá framleiðslustöðvun og eignamissi er meiri en nokkru sinni fyrr. Er alveg augljóst, að fjöldi landsmanna missir framleiðslutæki sín, íbúðir og aðra staðfestu, ef haldið verður áfram sem nú horfir.

Að dómi þeirra, sem þetta frumvarp flytja, ber því að nema nú þegar úr gildi þau lagaákvæði, sem sett voru til þess að innleiða vaxtaokrið, og einnig þau ákvæði seðlabankalaganna, sem misnotuð hafa verið til þess að draga helminginn af öllum nýjum sparifjárinnlögum landsmanna inn í Seðlabankann, og taka féð þannig úr umferð, á sama tíma og fjöldi einstaklinga er að missa alla fótfestu við atvinnurekstur og lífsnauðsynlegustu framkvæmdir, m. a. vegna vaxtakostnaðar og tilbúins lánsfjárskorts.

Þetta gætu orðið fyrstu skrefin til að draga úr afleiðingum þess, sem gert hefur verið, og þótt það nái auðvitað skammt til að forða mönnum frá þeim, þá mundu þessar ráðstafanir hafa mikla þýðingu til að draga úr þeirri hættulegu upplausn, sem fram undan blasir við, ef ekkert er gert annað en berja höfðinu við steininn.

Verði frumvarpið samþykkt, gerist þetta m. a.:

1. Útlánsvextir fara niður í 8% hæst, eins og þeir voru.
2. Vextir af afurðavíxlum færast niður í 5.5% hæst úr 9%—9½% nú.
3. Vextir og lánstími ræktunarsjóðs, fiskveiðasjóðs, byggingarsjóðs sveitanna, byggingarsjóðs fyrir kaupún og kaupstaði, raforkusjóðs og byggingarsjóðs verkamanna verða eins og áður.
4. Ríkisstjórnin verður að hætta að láta frysta í Seðlabankanum helminginn af sparifjárukninguninni, og útlánamöguleikar aukast að sama skapi.